

צ'בזטי מוזהר"ן

קמא
דף קיט.

עם
ביאור חברותא
ללימוד בעיון

תורה ער

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמו שמה)

ליקוטי

ההתקשרות, ותיכף ומיד נתעלם, כי אח"כ נתפרדין ונתרחקין, כי עדיין היא אמורה עליו עד ההופה. נמצא שבשעת השידוך נתגלה אור האחדות שלהם שהיה עד עתה בהעלם, ותיכף ומיד נתעלם כנ"ל, בבחי' **והחיות רצוא ושוב** כנ"ל. ובשביל זה שוברין כלי החרם בשעת התקשרות השידוך, כי כתיב (שם) **והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק**, "פירוש כאור היוצא מן החרסין [2], דהיינו הניצוץ שיוצא בשעה ששוברין כלי החרם שהוא רק לפי שעה. י"ע"כ בשעת התקשרות השידוך שאז אור האחדות שלהם נתגלה בבחי' **רצוא ושוב** כנ"ל, ע"כ שוברין כלי החרם, זה מרמז על סוד **והחיות רצוא ושוב כמראה הבזק** כנ"ל: "וועיין עוד טעם על זה לעיל בסי' ס' [3] ובליקוטי תנינא בסופו [4]:

רסו [5] **דע**י שמיתות בהמות וחיות בלא זמנן, הוא ע"י שאינן נזחרין במצות סוכה כראוי. כי סוכה בחינות אמא דמסככא על בנין (תיקונים ד"ג)[6] בחינות **אם לבינה תקרא** (משלי ב). וזהו בחינות ההבדל שבין גדר אדם לגדר בהמה, כמו שארז"ל (ברכות יוד) **ברכי נפשי את ה' ואל תשכחי כל גמוליו** [7], שעשה לה דדים במקום בינה, אבל הבהמה יונקת מדדי בהמה למטה. וזהו ההפרש שבין גדר אדם לבהמה, שהאדם יונק מדדי אדם שהוא במקום בינה, בחינות **אם לבינה תקרא** בחינות סוכה, אבל הבהמה יונקת מדדי בהמה שהם למטה. ועל כן כשפוגם במצות סוכה, אזי נופל מבחינות דדי אדם שהם במקום בינה, בחינות סוכה, ואזי נופל לבחי' דדי בהמה, ויונק משם. נמצא שיונק משפע של הבהמה, ועל כן יונק את חיותם, ועל ידי זה הם מתים, על ידי שנוטל מהם את השפעתם. ולפי הפגם שפגם בסוכה, כן הוא נפילתו, וכן נוטל את השפע של הבהמות, וכמו כן גורם מיתות הבהמות והחיות. וזהו בחי' **ולמקנהו עשה סוכות** (בראשית לג) כי הסוכה הוא בשביל מקנהו כנ"ל:

גם העוסקין בבנין מוזיק להם, כמשרז"ל (סוטה יא) כל העוסק בבנין מתמסכן [8], כי צריך לבנות הבית בחכמה ושכל, ואזי אין מוזיק לו הבנין ואזי ראוי לו לבנות בית, כמו שכתוב (משלי כד) **בחכמה יבנה בית ובתבונה יתבונן**² **ובדעת חדרים ימלאו**, [9] (כי יש לו מקום להכניס השפע). אבל כשבונה בלא שכל, אזי מוזיק לו, ועל כן מתמסכן, כי זה עונשו על שפגם בחכמה, כי היה ראוי לו לבנות הבית בחכמה כנ"ל, ועל כן עונשו שמתמסכן, שזה בחינות פגם החכמה, בחינות **חכמת המסכן בזויה** (קהלת ט). ועל כן על ידי הסוכה שהיא בחי' שכל, בחינות **אם לבינה כנ"ל**, עייז יכול לבנות בית, בבחי' **בחכמה יבנה בית וכו'** כנ"ל: **וזה** בחי' (שם [10]) **ויעקב נסע סוכתה ויבן לו בית כנ"ל**:

וזה בחי' שבועות, כי שבועות וסוכות הם אחד, כי התורה יוצאת מבינה שהיא בחי' סוכה כמ"ש (משלי א)[11] **ואל תמוש תורת אמר, בחי' אם לבינה** שהוא "בחי' סוכה כנ"ל:

רסה רסו רסז רסח רסט ער רעא

וע"כ תיכף אחר סוכות הוא שמחת תורה, כי מבחי' סוכה משם יוצאת התורה. נמצא על ידי שנכנסו בסוכה, נעשים כעצמם בבחינות התורה, כי משם יוצאת התורה כנ"ל. ואז מתחלת התורה שהוא בראשית, בחינות בית, היינו בית דבראשית, בחינות **ויעקב נסע סוכתה ויבן לו בית כנ"ל**: **וזהו** בחי' **סוון** [12], שאז הוא זמן מתן תורה, ר"ת **ויעקב נסע סוכותה**³ **ויבן לו בית וכו'** כנ"ל [2]:

רסז⁴ [22] **שבועות** הוא רפואה להריאה, כי ה' כנפי ריאה כנגד ה' חומשי תורה (תיקון כה [23]). ובשבועות מקבלין התורה יכולין לקבל חיות חדש:

רסח [24] **כשאין** האדם מסתכל על התכלית, למה לו חיים. והנה הנפש מתנגעת תמיד לעשות רצון יוצרה, וכשרואה שאין האדם עושה רצונו ית' ח"ו אזי היא מתנגענע כ"מאוד לחזור לשרשה, ומתחלת להמשיך עצמה להסתלק מגוף האדם, ומוזה נחלה האדם, על ידי שנחלש כח הנפש, ע"י שממשכת עצמה ממנו מחמת שאין ממלא רצונה, כי היא"ו רוצה רק שיעשה רצון המקום ב"ה: ומה שהאדם חוזר לבריאותו על ידי רפואות, הוא מחמת שהנפש רואה שזה האדם יכול לכוף עצמו לעשות היפך תאוותו ורגילותו. כי הוא מורגל באכילת לחם ושאר מאכלים, ועכשיו כופה תאוותו ומקבל רפואות וסמים מרים בשביל בריאותו. ומחמת שהנפש רואה שהוא יכול לכוף תאוותו בשביל איזה תכלית, ע"כ היא חוזרת אליו, כי היא מצפה שיכוף תאוותו בשביל התכלית האמיתית, לעשות רצון יוצרו ית':

רסט [25](לשון רבינו ז"ל) **מדירת** הצדיק ניכר מעשה הדור, וסימן לדבר, **והיא יושבת תחת תומר** (שופטים ד), ואחז"ל (מגילה יד) מה תמר אין לו אלא לב אחד אף ישראל כן. (ע"כ לשונו ז"ל):

ער [26] **כמו** שיש התעוררות מאדם לחבירו, כגון כשרואין שאחד אומר בקשות וסליחות בהתעוררת⁵ כלב נשבר, אזי חבירו מתעורר ממנו ג"כ, כי מתעורר מחבירו ומתחיל להסתכל על עצמו, ונתעורר ג"כ, ומתחיל לומר ג"כ בקשות בהתעוררת⁶ הלב, כמו כן יש אצל האדם עצמו ⁷בהתעוררות מיניה וביה, שמתעורר מתוך דברי עצמו, דהיינו שאומר בקשות ותחינות בהתעוררות וצועק וי לי, ובתוך כך נתעורר מזה ומתחיל להסתכל על עצמו היכן אני, ומי צועק כך, הלא וי לי, לי ממש, ומתחיל שנית לצעוק וי לי, לי דייקא. ואף שבתחילה נדמה לו כאילו ג"כ אומר באמות כראוי, עכ"ז אח"כ רואין ההפרש בין קודם לאחר כך והבן:

רעא [27] **צריך** שיהיה להאדם עזות דקדושה כמבואר בכמה מקומות. כמ"ש (אבות פ' ה) הוי עז כנמר, וכמובא לעיל [28], ואפי' נגד הרב בעצמו צריך שיהיה לו עזות, שיעיז פניו לדבר עמו כל מה שצריך, ולא יתבייש. וזה שאחד מקורב יותר, הוא רק ע"י שיש לו עזות

מוהר"ן קיט.

¹ תורה אור יחזקאל א (יד) והמיות רצוא ושוב כמראה הבזק: תורה רסו משלי ב (ג) כי אם לבינה תקרא לתבונה מתן קולך: תהילים קג (כ) ברכי נפשי את יהוה ואל תשכחי כל גמוליו: בראשית ושלח לג (יז) ויעקב נסע סוכתה ויבן לו בית ולמקנהו עשה סכת על פני קרא שם המקום סכות: ס משלי כד (ג) בְּחִכְמָה יִבְנֶה בֵּית וּבִתְבוּנָה יִתְבּוֹנֶן: (ד) וַיִּדְעַת תְּהוֹרִים יִלְאַז כֹּל הוֹן יָקָר וְנָעִים: קהלת ט (טז) וְאֶמְרָתִי אָנֹכִי סוּכָה חֲכָמָה מִגִּבּוֹרָה וְחֲכָמַת הַמִּסְכֵּן בְּזוּיָה וּדְבָרָיו אֵינֶם נִשְׁמָעִים: משלי א (ח) שִׁמְעַת בְּנֵי מוֹסֵר אֲבִיר וְאֵל טֶשֶׁת תּוֹרַת אֲפָקִי: תורה רסט שופטים ד (ה) והיא יושבת תחת תמר דבורה בין הרקמה ובין בית אל כמר אפרים ויצלו אליה בני ישראל למשפט:

² תורה רסו

³ שם

⁴ שם

⁵ שם

⁶ שם

⁷ שם

⁸ שם

⁹ שם

¹⁰ שם

¹¹ שם

¹² שם

¹³ שם

¹⁴ שם

¹⁵ שם

¹⁶ שם

¹⁷ שם

¹⁸ שם

¹⁹ שם

²⁰ שם

²¹ שם

²² שם

²³ שם

²⁴ שם

²⁵ שם

²⁶ שם

²⁷ שם

²⁸ שם

²⁹ שם

³⁰ שם

³¹ שם

³² שם

³³ שם

³⁴ שם

³⁵ שם

³⁶ שם

³⁷ שם

³⁸ שם

³⁹ שם

⁴⁰ שם

⁴¹ שם

⁴² שם

⁴³ שם

⁴⁴ שם

⁴⁵ שם

⁴⁶ שם

⁴⁷ שם

⁴⁸ שם

⁴⁹ שם

⁵⁰ שם

⁵¹ שם

⁵² שם

⁵³ שם

⁵⁴ שם

⁵⁵ שם

⁵⁶ שם

⁵⁷ שם

⁵⁸ שם

⁵⁹ שם

⁶⁰ שם

⁶¹ שם

⁶² שם

⁶³ שם

⁶⁴ שם

⁶⁵ שם

⁶⁶ שם

⁶⁷ שם

⁶⁸ שם

⁶⁹ שם

⁷⁰ שם

מאמר כשאחד אומר בקשות בלב נשבר

מספח"ק ליקוטי מוהר"ן

זמן ומקום אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

כמו כשאחד אומר בקשות וסליחות בהתעוררות בלב נשבר, אז חברו מתעורר ממנו גם כן, ומתחיל גם כן לומר בקשות בהתעוררות הלב, כמו כן יש אצל האדם עצמו התעוררות מנה ובה, כשאומר בקשות ותחנונות בהתעוררות וצועק וי לי נתעורר גם כן לפעמים, שמתחיל להסתפל על עצמו מי צועק כך הלא וי לי ממש וצועק הפעם השנית וי לי בהתעוררות יותר: (קיצור ל"מ השלם)

שיחות

אבנ"ה ברז"ל ח"א אות ו' רבינו זצוק"ל בא לברסלב ביום ג' ואז הי' אז יום השוק (יריד) ובאו אנשים וסיפרו ענין רבינו זצוק"ל שהוא ממאס במנהגי המפורסמים היינו שעשו ההתאספות של אכילה ושתייה עיקר בעבודת הש"י (ופ"א אמר רבינו זצוק"ל איך קאן שוין ניט אומס שטיין זייערע פראזניקעס) אבל רבינו זצוק"ל אינו מדבר אלא מתורה ותפלה והוא מצוה להתודות לפניו, ואחד שמו וואלטשי נתנאל'ס אמר על א' מאנשי רבינו זצוק"ל אני ראיתי ווידויניק, וכל זה סיפר לגנאי בדרך ליצנות, וכאשר שמע ר' נפתלי זאת ביזה את וואלטשי נתנאל'ס הנ"ל וקילל אותו באביו ואמר: את זה אתה מבזה זאת חפצי ורצוני דייקא, ור' ליפא נסע לרבינו זצוק"ל על שבת, ואז היו משך ימי הסליחות ארוכים ובא הר' ליפא בחזרה מרבינו זצוק"ל לביתו ובמוצש"ק עמד תחת הריבע ואמר סליחות ועננו בכונה גדולה ובקול חזק ויישר בעיני מוהרנ"ת ור' נפתלי זצוק"ל אמירתו מאד כי הוא כבר הי' קצת חסיד ישן ואעפ"כ נתחמם ונתחדש א"כ זהו חידוש, ע"כ נסעו גם הם תיכף והלכו הר' נתן והר' נפתלי לשוק לשכור עגלה לברסלב ופגעו בר' ליבוש שרצה ליסע לאיזה מקום ג"כ דרך ברסלב ויאמר להם שגם הוא יסע עמם לרבינו זצוק"ל ויסעו יחדיו ובאו לבית ר' בעריל רוברישיס ויראו את בית ר' בעריל דוברישיס שהוא מלא מעשיות ומופתים מרבינו זצוק"ל. וסיפר מוהרנ"ת בזה הלשון (האב איך געזען אז די שטוב איז שוין פול מיט דעם רעבין)

שיח שרפי קודש ח"א אות תריח - והנה רבנו זצוק"ל בא לברסלב בסוף השבוע, ואז היה יום השוק יריד, ובאו אנשים וסיפרו בשוק מענין רבנו זצוק"ל, שהוא ממאס במנהגי המפורסמים, שעושים את ההתאספות באכילה ושתייה עקר ויסוד בעבודת השם יתברך, והוא אינו מדבר עם אנשי רק מתורה ותפלה, והוא מצוה להתודות לפניו, ואחד, ששמו וואלפטישע נתנאל'ס, אמר בדרך ליצנות וגנאי על אחד מאנשי רבנו זצוק"ל: "אני ראיתי ווידויניק", וכששמע זאת רבי נפתלי בזה את וואלפטישע נתנאל'ס הנ"ל ואמר לו: "אותו אתה מבזה? הרי זאת חפצתי וזהו רצוני דייקא" ונסע אז רבי ליפא לרבינו זצוק"ל על שבת וכשחזר רבי ליפא מרבינו זצוק"ל לביתו, עמד תחת הרבע ואמר סליחות ועננו בכונה גדולה ובקול חזק, ויישר מאד אמירתו את הסליחות בעיני מוהרנ"ת ורבי נפתלי זצוק"ל, פי הוא היה כבר קצת חסיד ישן, ואף על פי כן נתחמם ונתחדש, אם כן זהו חידוש, על כן נתעוררו גם הם והלכו רבי נתן ורבי נפתלי לשוק לשכור עגלה שתסיעם לברסלב, ופגעו ברבי ליבוש, שרצה גם לסע לאיזה מקום דרך עיר ברסלב. ויאמר להם, שגם הוא יסע עמם לרבינו זצוק"ל, ויסעו יחדיו ובאו לבית רבי בעריל דוברישיס, וראו שרבי בעריל דוברישיס הוא מלא ממעשיות ומופתים מרבינו זצוק"ל.

עונג שבת (לרבי אפרים קראקובסקי) דף רצ - י"ל מה דאיתא במדרש רבה פר' מצורע 'מעשה ברוכל אחד שהי' מחזיר בעירות וכו' והי' מכריז ואומר מאן בעי למזבן סם חיים וכו', סליק לגבי' הוציא לו ספר תהלים הראה לו פסוק מי האיש החפץ חיים, מה כתיב בתרי' נצור לשונך מרע וכו'. א"ר ינאי כל ימי הייתי קורא הפסוק הזה ולא הייתי יודע היכן הוא פשוט עד שבא רוכל זה והודיעו וכו' יעיי"ש. ולכאורה תמוה מאי חידוש הרוכל הזה. אך י"ל ע"פ דברי רבינו ז"ל בליקוטי קמא סימן ע"ר כמו שיש התעוררות מאדם לחברו כשרואין שאחד אומר בקשות וסליחות בהתעוררות בלב נשבר אזי חברו מתעורר ממנו ג"כ וכו' כמו כן יש אצל האדם בעצמו התעוררות מנ"י ובי' שמתעורר מתוך דברי עצמו דהיינו שאומר בקשות ותחנונות בהתעוררות וצועק וי לי ובתוך כך נתעורר מזה וכו' ומתחיל שנית לצעוק וי לי דייקא ואף שבתחילה נדמה לו כאילו גם כן אומר באמת כראוי עכ"ז אח"כ רואין ההפרש בין קודם לאח"כ והבן יעיי"ש. ובזה י"ל שהרוכל בא לחדש עצה איך ליזבן סם חיים היינו שמירת הלשון שהוא דבר הרגיל וקשה לפרוש ממנו כאשר מצינו בדברי חכז"ל שאמרו וכולן בלשון הרע ומפרש הגמרא אח"כ היינו באבק לשון הרע. והעצה הוא נצור לשונך מרע, היינו שיאמר בהתעוררות אל עצמו נצור לשונך מרע וכו', ועי' הדיבורים שידבר אל עצמו בהתעוררות יתעורר בכל פעם יותר ויותר עד שבעזה"י יזכה לשמירת הלשון באמת, כמאמר חז"ל הבא ליטהר מסייעין אותו. ובזה ידויק הכתוב היטב דלכאורה תמוה לשון הכתוב שמתחיל בלשון נסתר מי האיש החפץ חיים אוהב ימים לראות שהוא לשון נסתר כמדובר על אחרים, ואח"כ כתיב בלשון נוכח נצור לשונך מרע. אך להנ"ל מיושב כי ספר תהלים מלמד אותנו כי מי האיש החפץ חיים וכו' נצור לשונך מרע, הרצון שידבר אל עצמו בהתעוררות נצור לשונך מרע וכו' ועי' הדיבורים יתעורר עצמו בהתעוררות גדול בכל פעם עד שיבא בעזה"י לשמירת הלשון באמת, ובפרט ע"פ דברי רבינו ז"ל בליק סימן י"א וז"ל מאיר לו הדיבור בכל המקומות שצריך לעשות תשובה כמו שארז"ל פתח פיה ויאירו דבריו וכו' יעיי"ש.

לקוטי הלכות אין

קושיות

- א. צ"ע שלא מדבר מהתעוררות לשמוח אלא מהתעוררות ללב נשבר, האם יש הבדל בזה בין התעוררות ללב נשבר ובין התעוררות לשמחה.
- ב. צ"ע האם משמע שלב נשבר צריך לעורר ולא שהוא עניין שבא מעצמו. נ"ל שלא את הלב נשבר צריך לעורר אלא שאת האמת שבצדקה הנובעת מלב נשאר אותה צריך לבחון שוב ושוב אם היא באמת, ואם באמת אני מבין את גדול הפגם שבגללו יש לי לב נשבר.
- ג. כשרואין אחד וכו' – צ"ע מדוע לא מתחיל מיד מזה שאדם יכול להתעורר מעצמו? ואולי רמז בזה שמי שגם מחבירו לא מתעורר הוא פשוט ישן את ימיו ולא עליו מדברים כאן.
- ד. כשרואין אחד וכו' – צ"ע איך אפשר לדעת עם החבר אומר באמת הרי זה עניין נעלם בלב חברו ואיך השומע אותו יכול לדעת אם לא מעורב בזה איזה פניה או שקר, שיוכל להתעורר על ידו? אליבא דאמת מה זה משנה? אם אפשר להתחזק אפילו משקן מה רע בזה? אבל באמת יש חיוב דאורייתא ללמד זכות על אדם כשר שמתכוין באמת, ואם בפנמיות לבו טועה זה לא עסק שלי. אבל בוודאי אסור לחשוב שאני מכוין יותר ממנו ואעפ"כ התעורר ממנו כי זה לא נקרא להתעורר מהחבר אלא מניה וביה בדרך של גאווה. אלא לחשוב אפילו אם הוא לא מוכר כבעל מדרגה אולי כי לא מכירים אולי באמת ואולי עתה הקב"ה פתח לו אור גדול בגלל איזה מצווה שעשה.
- ה. כשרואין שאחד אומר בקשות וסליחות בהתעוררות בלב נשבר. וכן בהמשך כשאומר בקשות ותחינות וצועק וי לי – כיון שאומר סליחות משמע שלא מדובר בהתבודדות ועוד שהתבודדות לא עושים בצבור אלא לבד. וצ"ע הרי רבנו אמר בתורה כד תנינא¹ ובשיחות הר"ן² להיות כל היום בשמחה ורק שעה אחת בלב נשבר. אפשר ששניהם ביער ושמוע את חברו מרחוק צועק לה'. ואפשר שחברו אומר לקוטי תפילות, ועיקר כוונת רבנו להזהר מעצבות שהיא עבירה אבל הלב נשבר רבנו אמר לואי שיהיה לכן כל היום אלא שזה מסוכן לפול לעצבות.
- ו. ובאמת צ"ע איך אפשר לומר אוי לי וי לי באמת ושוב לחזור להביט על עצמי ולומר עוד יותר באמת אוי לי וי לי בלב נשבר לי באמת, בלי לפול לעצבות?
- ז. צ"ע מה הדמיון בין המתעורר מחברו למתעורר מעצמו? הרי תמיד צריך לבדוק עצמו בכל פעם מחדש אם הוא באמת, ואם לא נזדקן ואם לא נתעקם, ואם אני ללא משקר את עצמי, או מוותר לעצמי, האם האוי וי לי שלי הוא אמיתי מכאב לב אמיתי או מהשפה ולחוץ וקוף אחרי בני"א.
- ח. מתעורר מחברו ומתחיל להסתכל על עצמו – צ"ע מדוע חוזר להסתכל על עצמו ולא מיד מתעורר לצעוק יותר באמת. נראה שזה דייקא כוונת רבנו שלא מקנא בחברו שזכה לכוז התעוררות אלא רק מאמין שחברו עושה כאן כי הסתכל על עצמו באמת, וזה עיקר מה שמעורר אותו לפשפש יותר במעשיו ולהסתכל על עצמו ביותר עין אמת.
- ט. היינו שאומר בקשות ותחינות בהתעוררות וצועק וי לי – צ"ע מדוע צועק וי לי ולא עושה תשובה וממשיך הלאה, כמו שרבנו פעם על עצמו. נראה כוונת רבנו אחרי ההתבודדות דאל"ה מדוע אמר דוד המלך חטאתי נגדי תמיד. וראה בתפילה שאחרי התיקון הכללי כמה צריך לצעוק ולהתמרמר על פגם הברית ולהתחנן שבאמת יתוקן הפגם ואעפ"כ שבודאי לא יפול ברוחו אלא ימשיך בעבודת ה' כמו מי שלא פגם ויש לו אל כל הסכויים להיות צדיק גדול מאד. וכמו דוד המלך שכל הבזיונות שבעולם שבזו אותו לא הפילו אותו אעפ"כ שלא הת עלם מהם אלא אדרבה אמר חטאתי נגדי תמיד ואעפ"כ הרג את היצר וזכה למה שזכה בלא ענוה פסולה.
- י. ומסתכל על עצמו היכן אני ומי צועק? צ"ע מה פירוש מי צועק? האם הוא יוצא מעצמו ושואל היכן אני ומי צועק?

¹ תורה כד תנינא – והכלל, שצריך להתגבר מאד בכל הכחות, להיות אף שמח תמיד. כי טבע האדם למשך עצמו למרה שחרה ועצבות מחמת פגעי ומקרי הזמן, וכל אדם מלא יסורים, על כן צריך להכריח את עצמו בכח גדול להיות בשמחה תמיד ולשמוח את עצמו בכל אשר יוכל, ואפלו במלי דשטותא. אף שגם לב נשבר הוא טוב מאד, עם כל זה הוא רק באיזו שעה, וראוי לקבץ לו איזה שעה ביום לשבר לבו ולפרש שיתחו לפניו יתברך, כמוכא אצלנו, אבל כל היום פלו צריך להיות בשמחה. כי מלב נשבר בקל יכולין לבוא למרה שחרה, יותר מאשר יכולין לקשול על ידי שמחה, חס ושלום, לבוא לאיזה הוללות, חס ושלום, כי זה קרוב יותר לבוא מלב נשבר למרה שחרה. על כן צריך שיהיה בשמחה תמיד, רק בשעה מיוחדת יהיה לו לב נשבר:

² שיחות מוהר"ן – אות מא – לב נשבר ועצבות אינו ענין אחד כלל. כי לב נשבר הוא בלב, אבל עצבות הוא בא מן הטחול (פ). ועצבות שהוא מהטחול היא סטרא אחרא והקדוש ברוך הוא שונא אותה. אבל לב נשבר היא חביב לפני השם יתברך, כי לב נשבר יקר מאד מאד בעיניו יתברך (פא). והיה טוב שיהיה לו לב נשבר כל היום, אך אנשים בערככם יכולין לבוא מלב נשבר לעצבות. על כן צריכין ליחד איזה שעה ביום שיהיה לו לב נשבר דהינו להתבודד ולשבר לבו לפניו יתברך כמבאר במקום אחר (פב) אבל שאר כל היום כולו יהיה רק בשמחה (פג). ועל זה הזהיר אותנו כמה פעמים. להתאמץ ולהתגבר שלא יהיה לנו לב נשבר רק איזה שעה ביום, ועצבות כלל לא. ושאר כל היום יהיה בשמחה:

יא. צ"ע האם רבנו מדבר מבחי' קנאת סופרים וממנה לומד על קנאה בעצמו? נ"ל מהלשון ומתחיל להסתכל על עצמו היכן אני, שגם אם הכוונה לקנאת סופרים יש כאן חרוש שלא ישר רץ להיות כמוהו, אלא חוזר ממנו אל עצמו, לשאול היכן אני.

יב. הלא וי לי ממש – צ"ע ולפני כן כשאמר וי לי האם לא היה וי ממש.

יג. ומתחיל שנית לצעוק – צ"ע מה החרוש כאן יותר ממה שכבר אמר בכמה מקומות שצריך בכל יום להתחיל מחדש כגון בסוף תורה סב שמא ההתחלה הקודמת לא הייתה כראוי והכל הולך אחר ההתחלה. וראה תורה רסא, האם החרוש כאן שאפילו תוך כדי דבור צריך להתחיל מהתחלה? וצ"ע הרי כבר אמר/י שצריך להתחדש אפילו כל רגע, ואם תאמר שהכוונה להכות על הברזל כשהוא חם לכן דייקא מתוך שצועק וי לי צריך לחזור להסתכל על עצמו ולצעוק שוב א"כ מה הכוונה להתחיל בכל רגע מחדש?

יד. ראה שיש"ק/י רבנו שמע פעם את ר' משה חניקס אומר קדוש לבנה בהתעוררות גדולה ואמר הוא אומר אפילו יותר טוב ממני, ואע"פ שביאר שתלמיד יכול לקבל פי שנים מרבו והכל מכח רבו, אבל למעשה היה לרבנו ממי להתעורר. והרי אמר בתורה רעח וכשאין לו ממי להתבייש מתבייש מהקב"ה שהרי גם הקב"ה מקיים את התורה וכעין זה בסוף תורה כב וראה שיש"ק ג' סה. ומסתמא אמר זאת על עצמו. ואם תאמר ששם הכוונה לתורה ותפילה שהרי הקב"ה לא צועק וי לי על חטאיו. ראה ברכות ג.י. שבכל לילה הקב"ה שואג על נווהו. ועיין ב"ב עד. שרבב"ח שמע בת קול שאומרת אוי לי שנשבעתי ועכשיו שנשבעתי מי מפר לי? ועיין סוכה נב:י. שהקב"ה מצטער על שברא את היצור ועיין חולין ס' שמצטער על שמיעט את הירח. ואע"פ שהכל כביכול, אבל צדיק כזה שמתבייש מהקב"ה מסתמא מתבייש גם מהכביכול דאל"ה ממה הוא מתבייש?

הקדמה

רבנו הרבה לדבר על המצווה להיות בשמחה תמיד, ונתן לזה עצות כיצד לצאת מעצבות לשמחה מכל מדרגה שנמצא בה לחפש נקודה טובה ואפילו כשלא מוצא יצעק איה ויעשה מילתא דשטותא וכו'. ועל כן גם הזהיר מאד שלא להסתכל על מיעוט מעשיו וחסרון עבודתו כלל, אלא רק להפך, וכנ"ל להסתכל רק על הנקודות הטובות.

ורק שעה ביום בהתבודדות (או באמירת סליחות או תחינות כגון התפילה שאחרי התיקון הכללי), אזי אדרבה יחפש ויפשפש וימשמש במעשיו, ויהיה לב נשבר ויצעק לה' שיוציא אותו משאול תחתיות ומתחתיו שנפל בו. ויצעק וי שיזכה לתקן מה שקלקל.

נראה שיסוד הכל שמדברים על אדם שכבר הסתכל על עצמו ושבור מאד ממה שמצא בעצמו, וצועק וי לי בלב נשבר מאד, ואעפ"כ לא מתערב בלבו בגלל זה שום דין ועצבות, אלא רק רצון להתעוררות גדול, ועל כן שכשוואה את חבירו מתעורר בלב נשבר יותר ממנו, לא ח"ו מחפש בחברו איזה חולשה וחסרון כדי להניח דעתו, אלא מיד שמח כמוצא שלל רב שיש לו ממי להתעורר יותר. ואזי חוזר לעצמו ושואל שוב היכן אני? שאין הכוונה להיות כמוהו, אלא האם אני באמת עושה כל שביכולתי, האם אני יוצא חובתי לה' ית' או שאני מוותר לעצמי.

האם אני באמת אני משתדל לדבר לפני ה' וכמו שאמר רבנו בתורה קיב שלומר דיבור באמת לפני ה', זה כל כך קשה שצריך להתפלל על זה כל החיים ואזי אולי יזכה פעם בחייו לומר דבור אמת לפני ה' ית'.

ואומר רבנו שאדם יכול גם כשהוא לבדו, או שאין לו ממי להתבייש, יכול להתעורר מעצמו, דהיינו 'להסתכל על עצמו היכן אני, ומי צועק כך, הלא וי לי, לי ממש, ומתחיל שנית לצעוק וי לי, לי דייקא'. משמע שכבר

^י שיש"ק ח"ד אות ס' – על המובא בתורה ע"ד חלק ב' "כל ההתחלות היו מפסח ועכשיו" וכו', אמרו שתיבת 'עכשיו' מרמז שעכשיו ההתחלות הם בכל רגע ורגע, שבכל רגע ורגע חייבים להתחיל בהתחלה חדשה, כי כעת כל ההתחלות הם 'מעכשיו' ממש וכן בכל רגע ורגע.

^י שיח שרפי קודש – ח"ב אות קצו – אמירת התורה "ויהי נא פי שנים ברוחך אלי" שבלקוטי מוהר"ן חלק א' סימן ס"ו השתלשלה על ידי משה חניקס, שאמר קדוש לבנה בהתעוררות גדולה, ובששמינה רבנו איך שאמרה בהתעוררות כנוצר לעיל, אמר: "הנה אומר הוא כבר עוד טוב יותר מהרבי" "האט זאגט ער שוין באלד בעסער פון זיין רעבין" !. ומוציאם באמת אצל אלישע שבקש פי שנים וכו', ומזה השתלשלה כל אמירת התורה, ועין שם בתורה בסוף סימן א' ובימי מוהר"ן סימן ט"ו.

^י ברכות דף ג. דתניא רבי אליעזר אומר שלש משמרות היו הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי שנאמר ה' ממרום ישאג וממעון קדשו יתן קולו שאוג ישאג על נווהו. ... אמר רב יצחק בר שמואל משמיה דרב שלש משמרות היו הלילה ועל כל משמר ומשמר יושב הקדוש ברוך הוא ושואג כארי ואומר אוי לבנים שבעונוניהם החרבתי את ביתי ושרפתי את היכלי והגליתים לבין אומות העולם:

^י סוכה נב: וראה רב חנא בר אחא אמרי בי רב ארבעה מתחרט עליהן הקב"ה שבראם ואלו הן גלות כשדים ושמעאלים ויצר הרע גלות דכתיב (ישעיה נב-ה) ועתה מה לי פה נאם ה' כי לקח עמי חנם וגו' כשדים דכתיב (ישעיה כג-ג) הן ארץ כשדים זה העם לא היה ישמעאלים דכתיב (איוב יב-ו) ישליו אהלים לשודדים ובטוחות למרגיזי אל לאשר הביא אלוה בידו יצר הרע דכתיב (מכה ד-ו) ואשר הרעתי.

צעק וי לי על שאינו יוצא חובתו, אבל עתה חוזר לבחון עצמו האם אמר זאת באמת כפי שזה, האם באמת אני מרגיש כאב חטאי כמה הם נוראים לפי השגתי את גדולת ה'.

וזהו היכן אני? ומי צועק? וכו'. דהיינו כיצד אני צועק, והרי לפי גודל חטאי, הלא וי לי מאד, וי לי ממש, שאני עדיין כמזלזל בו ית' וממעט בחומרת עוונותי.

רבנו כתב את התורה זו לנו אבל בבחי' הוא היה אומר וכשהוא אומר כאן אוי לי וי לי זה אוי לי וי לי של רבנו בכאב נורא על חטאיו, ומתעורר יותר לומר תעיתי כשה אובד^ח, רוצה לומר אוי לי כי עכשיו אני מבין שיש אוי לי וי לי יותר אמיתי ממה שאמרתי קודם. וכל אחד מאיתנו צריך ללמוד לעצמו ולהתחיל מאיזה אמת שיש לו העיקר שלא יהיה שקר מהשפה ולחוץ, כי זה לא התעוררות כלל אלא מעשה קוף.

רבנו אמר^ט כשיבא משיח לא היה קבוץ שמדברים ביר"ש כמונו היום. ונראה שאין הכונה שלא ידברו ביר"ש אלא שלא יהיה בכאב ולב נשבר כמו אז. כי בירידת הדורות הלבבות אטומים וכמה שאנו צועקים עדיין ביחס ללב נשבר שהיה אז זה מהשפה ולחוץ. כעין זה דברנו על אנחה שוברת חצי גופו של אדם ורבנו סיפר שאחרי אנחה לא יכול לקום כלל ואנו נאנחים ולא מרגישים שנשבר אפילו שמינית מהגוף.

אעפ"כ התורה הזו נאמרה לכל אחד כפשוטו, וחזקה על רבנו שאמר תורה באופן שכל אחד ישמע רק את מה שצריך לשמוע כמבואר בתורה מז תנינא^י, ועל כן מה שכל אחד שומע צריך לקיים כפשוטו.

ער כאן ההקדמה

תורה ער י"א

כמו שיש התעוררות מאדם לחבירו, בחי' כל אחד נכווה מחופת חברו^א, כי רואה את חברו אש להבה והוא נכווה ומתחזק להיות עוד יותר אש להבה לה'.

כגון כשרואין שאחד אומר בקשות וסליחות בהתעוררת^ב בלב נשבר, אזי חבירו מתעורר ממנו ג"כ, כי מתעורר מחבירו ומתחיל להסתכל על עצמו, ונתעורר ג"כ, ומתחיל לומר ג"כ בקשות בהתעוררת^ב הלב, כעין זה היה בהתקרבות מוהרנ"ת ורבי נפתלי לרבנו (שיש"ק)^{טו} שע"י שראו את ליפא שכבר היה קצת חסיד זקן וכשחזר מרבנו ראו אותו מוהרנ"ת ונפתלי אומר סליחות בהתעוררות גדול, והתעוררות לנסוע גם הם לרבנו.

^ח עיין חיי מוהר"ן אות רלט – (י) שְׁמַעְתִּי מִפִּי הָרֵב רַבִּי נָתָן זְכוּרֹנוּ לְכַרְכָּה שְׁאָחֵר שְׁאָמֵר רַבְּנוּ זְכוּרֹנוּ לְכַרְכָּה מֵאֲמֵר תְּעִיתִי כִּשְׁה אֹבֵד וְכו' אָמֵר לוֹ שְׁזֶה הֶעֱנִין הוּא הַתְּבוּדָּה שֶׁלֹּו בְּעֵתִים הֵלְלוּ. עֲמֵד וְהִתְבּוֹנֵן עַל גְּדֹל עֲוֹנוֹתָיו וּפְשִׁיטוֹת וְתַמִּימוֹת שֶׁל עֲבוֹדָתוֹ הַקְדוּשָׁה כֹּל יְמֵי חַיָּיו. שְׁאָף עַל פִּי שְׁזָכָה לְמָה שְׁזָכָה, אֵף עַל פִּי כֵן הָיוּ הַתְּפִלָּה וְהַתְּבוּדָּה שֶׁלֹּו בֵּינוּ לְבֵין קוֹנוֹ בְּרוּחַ נְמוּכָה וְלֵב נִשְׁבֵּר כָּזֶה.

^ט **שיחות מוהר"ן** אות קכו – ליל מוצאי שבת של שבת תשובה שנת תק"ע לפ"ק דברו ממשיח (רנו). כי היה מפורסם שאמרו שבשנה זו יבוא. ודעתו לא היתה נוטה לזה. ואמר אז שקדם שיבוא משיח לא אחד יהיה שיצעק על אמונה כי כמה צדיקים שיהיו אז יהיו צועקים בקול גדול על אמונה כמוני היום עד שיהיה נחר גרונו (שקורין בלשון אשכנז איין ראסין דיא קיילי) ולא יועיל. ומה שכתוב (ישעיה ד ג): "כל הנשאר בציון והנותר בירושלים קדוש יאמר לו". ואמרו רבותינו זכרונם לברכה (בבא בתרא עה:): שיאמרו לפני הצדיקים קדוש, הוא כפשוטו. כי בודאי הצדיקים שישארו או ויתחזקו וישארו באמונתם הקדושה יהיו ראויים לומר לפנייהם אפלו יותר מזה. מאחר שישארו קימים באמונה ולא יניחו עצמם לפל ולטעות, חס ושלום, אחר העולם, ויהיה כמה מפורסמים ומנהיגים של שקר. ואין ספק שלא ימצא אז קבוץ כמונו היום שנמצאים כמה בני אדם שמתקבצים יחד שחפצים באמת לשמע דבר ה' ואף על פי שיהיה אז איזה כשרים בדור אך יהיו מפורזים. ענה ואמר "כתב זאת זכרון בספר" למען ידעו בימים הבאים שכבר היה מי שידע זאת מקדם וידעו להתחזק באמונה בו יתברך ובצדיקיו האמתיים (רנז):

^י **תורה מז תנינא** – סִכְנָה גְּדוֹלָה לִּזְמַר תּוֹרָה, וְצָרִיף לָזֶה יִגְיֶעָה גְּדוֹלָה וְאֶמְנוּת יִתְרָה, שְׂיֻכַּל לְשַׁקֵּל בְּפֶלֶס דְּבָרָיו, בְּאִפֵּן שְׁלֹא יִשְׁמַע כֹּל אֶחָד וְאֶחָד מֵהַשּׁוֹמְעִין כִּי אִם מֵה שְׁצָרִיף לוֹ, לֹא יוֹתֵר. וְאֵף עַל פִּי שְׁהִכַּל שׁוֹמְעִין כֹּל הַתּוֹרָה שְׁאוּמֵר, עִם כֹּל זֶה לֹא יִשְׁמַע כֹּל אֶחָד רַק מֵה שְׁצָרִיף לְבַד. וְכַמוֹכָא עַל פֶּסוּק "וְיִשְׁמַע יִתְרוֹ": וְהֵלֵא כֹל הָעוֹלָם שְׁמַעוּ, אֲלֵא יִתְרוֹ שְׁמַע' וְכו' (וְהָרָא יִתְרוֹ דָּף סח). כִּי רַק שְׁמִיעַת יִתְרוֹ נִחְשָׁב לְשְׁמִיעָה, שְׁנִכְנֵס בְּאֶזְנוֹ, וְשְׁמִיעַת כֹּל הָעוֹלָם אֵינוֹ נִחְשָׁב שְׁמִיעָה כָּלָל. וְמִי שְׁאֵינוֹ יָכוֹל לִזְמַר תּוֹרָה בְּבַחֲנֶיהָ זֶה, אֲסוּר לוֹ לִזְמַר תּוֹרָה:

^א לא ידוע מתי והיכן נכתבה תורה זו

^ב **ראה ב"ב עה** כל אחד נכווה מחופתו של חברו ובסוף תורה כב ופל"ח שם אות כ' כא ועיין ב"ב כא. קנאת סופרים תרבה חכמה

^ט בדפוס: ובהתעוררות, בתרלו: בהתעוררות, ומתולו: בהתעוררות

^י בדפוס: ובהתעוררות, בתרלו: בהתעוררות, ומתולו: בהתעוררות

^{טו} **אבני"ה ברז"ל ח"א אות ו'** – ר' ליפא נסע לרבינו וצוק"ל על שבת, ואז היו משך ימי הסליחות ארוכים ובא הר' ליפא בחזרה מרבינו וצוק"ל לביתו ובמוצש"ק עמד תחת הריבע ואמר סליחות וענו בכוונה גדולה ובקול חזק ויישר בעיני מוהרנ"ת ור' נפתלי וצוק"ל אמירתו מאד כי הוא כבר ה' קצת חסיד ישן ואעפ"כ נתחמם ונתחדש א"כ זהו חידוש, ע"כ נסעו גם הם תיכף והלכו הר' נתן והר' נפתלי לשוק לשכור עגלה לברסלב.

כמו כן יש אצל האדם עצמו ^{טז}התעוררות מיניה וביה, שמתעורר מתוך דברי עצמו, דהיינו שאומר בקשות ותחינות בהתעוררות וצועק וי לי, ובתוך כך נתעורר מזה ומתחיל להסתכל על עצמו היכן אני, ומי צועק כך, הלא וי לי, לי ממש, ומתחיל שנית לצעוק וי לי, לי דייקא.

ואף שבתחילה נדמה לו כאילו ג"כ אומר באמת כראוי, עכ"ז אח"כ רואין ההפרש בין קודם לאחר כך והבן :

יה"ר שנזכה באמת להתעורר ולהתחרט באמת על חטאנו בכאב גדול ולב נשבר ולעורר רחמי שמים שיכופרו עונותינו. שלא תהיה התורה הזו ספורי צדיקים משנים שעברו.

עד כאן ביאור חברותא לתורה ער

תפילות ותחנונים (טשערניער רב) – תפילה מו לתורה ער. רבוננו של עולם. וזכנו לשוב בתשובה שלימה לפניה. ואזכה לקבל התעוררות דקדושה מכל אדם. הן מרבותיי שאזכה לשמוע מהם בכל פעם דברי מוסר והתעוררות. ולקבלם בלב שלם ולחוקקם היטב על לבי. וכן אזכה לקבל התעוררות דקדושה מחבריי. ובכל פעם שאראה שאחד מהחברים ומכל ישראל עוסק בדבר מצוה. או אומר תחינות ובקשות בהתעוררות בלב נשבר. אזי על ידי זה יתעורר לבי גם כן. ואתחיל להסתכל על עצמי גם כן היכן אני בעולם ומה אני ומה חיי. ומה יהיה הסוף והתכלית ממני. ומתי אעשה גם אנכי לביתי. עד שאתעורר גם כן על ידי זה לתשובה שלימה. ולהיות מודה ועוזב. וארגיל עצמי גם כן לומר לפניה תחינות ובקשות הרבה בהתעוררות הלב. וכן אזכה לקבל התעוררות דקדושה ממני בעצמי. כי הלא גם אני רגיל לומר ברוב הפעמים תחינות ובקשות וידידים ופיוסים ודברי כבושים והתעוררות לנפשי. אבל אינני זוכה להטות אוזניי היטב לדברי עצמי והדברים רחוקים ממני בעצמי כי הם בבחינת מה שאמר הכתוב קרוב אתה בפיהם ורחוק מכליותיהם. ונאמר ויאמר אדני יען כי נגש העם הזה בפיו ובשפתיו כבדוני ולבו רחוק ממני. על כן זכני להטות את אוזניי ולבי לדברי עצמי ולהתעורר על ידי זה. כגון כשאני אומר בקשות ותחינות ובתוך הדברים אני צועק ואומר אוי לי וי לי. אזכה להתעורר על ידי זה בעצמי ואתחיל להסתכל על עצמי באמת היכן אני. ומי צועק כך אוי לי וי לי. הלא אני בעצמי אומר וי לי. לי ממש. ואם כן למה באמת לא אשים את לבי היטב לדברי עצמי להרגיש באמת גודל הכאב שלי. וגודל מרירות לבבי ונפשי וגודל הרחמנות שעלי. עד שכל הקולות שבעולם לא יספיקו לי לצעוק וי לי. כמו שאני צריך לצעוק באמת. כי וי לי באמת. לי ממש וי לי. מה שאין להעריך ולשער כלל. ואי אפשר לספר בפני רבותיי וחבריי. ואפילו לעצמי אי אפשר לצייר כלל גודל כאב נפשי ומרירות שלה וגודל הרחמנות שעלי. ועל ידי שאשים כל זאת על לבי ואטה אוזניי לדברי עצמי. אזכה להתעורר באמת ולצעוק עוד הפעם וי לי וכיצא בקולות כאלו עוד מתוך עומק לבבי באמת. כמו שראוי לי לצעוק עד שתשמע שועתי ותקבל תפילתי ותחזירני בתשובה שלימה לפניה באמת.

